

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 103

Eylül 2022

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden	1
Hediye	2
Gökyüzünün Güzelliğine Özlemle	8
Önyargılarının Esaretindeki Öğretmen	11
Kör Olarak Açılmak	14
Başkasının Talihsizliğinden Keyif Duymanın Sıradanlığı	17
Kimler Terapist Olamazmış?	21
Farklılıklarımıza Ezdirilen Duygularımız	25
Susuz Yaz'a Yeni Bir Merhaba!	27
Şubadap Çocuk Kimdir?	35

Editörden

103. sayımızdan püfür püfür bir merhaba. Hüznü, romantizmi ve serinliğiyle geldi güzelim Eylül. “Bu sıcakta dergi mi okunur?” bahanesi ortadan kalktı yani. Eylül toparlanıp gitmeden, bakalım bu sayımızda neler var.

Bu ay hediyemizi Ali Çolak’tan alıyoruz.

Gökyüzüne güzelce bakmayı özlerken bambaşka şeyler anlatıyor Burak Sarı.

Bir sosyal medya yazısı üzerinden, toplumun körlüğe bakışını irdeliyor Nurşen Korkmaz.

“Toplum” demişken Meral Sözen’in körlük ve açılmaya dair yazısının üzerine fazlaca kafa yoracağız gibi.

Eylem Yurtsever, “Başkasının Talihsizliğinden Keyif Duymanın Sıradanlığı” başlıklı yazısında müthiş çıkarımlarda bulunuyor.

Başörtülü psikolog olur mu? Cevabı konuk yazarımız Şeyma Büyükurvay’da.

“Farklılıklarımıza Ezdirilen Duygularımız” konuk yazarımız Nuri Turhan’ın kaleminden keyifli bir yazı.

“Susuz Yaz”ı Gülcan Altun’un kaleminden okuyoruz.

Yıllar sonra yüz yüze festival coşkusu yaşıyoruz. Ayrıntılar için muhabirimiz Dilek Başar Açlan’a bağlanıyoruz.

Sevgi Mart Göcen’in Şubadap Çocuk ile gerçekleştirdiği harika röportajı kaçırmayın.

Ekim’de festivalimiz varsa bilin bakalım başka ne var? Özel sayımız var elbette. O zaman bize müsaade. Yapılacak çok işimiz var. Özel sayımızda görüşmek üzere.

Hediye

Yazan: Debbie Wunder

Braille Monitor, Kasım 2015

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

Editörden: Debbie Wunder dört çocuk annesi, benim –braille monitor editörü Gary Wunder-- karım ve birlikte Columbia, Missouri'de yaşıyoruz. Kendisi körlüğün göz ardı edilemeyecek bir özellik olmasına rağmen bir bireyin en önemli özelliği olmadığı görüşüne uzun süredir sahip. Bu inancı ailesine sözleri ve eylemleriyle iletmiştir.

Bu makalede Debbie ilk başta yapabileceğinden emin olduğu bir şeyi yapmayı taahhüt ediyor, sonra kendi kararlılığı hakkında şüpheye düşüyor ve bir çıkar yol arıyor. Ancak karşılaştığı tepkiler onu hem cesaretlendiriyor hem de korkutuyor çünkü çocukları, kendinden şüphe duyması onun güvenini aşındırıp onu hareketsiz hale getirse bile -- onun her zaman iddia ettiği kadar yetenekli olduğuna inanıyor ve ona yönelik beklentilerini bir nebze azaltmıyorlar. Bu arada, bu hikayede on yaşına girmek üzere olan küçük kız, 5 Ekim 2015'te yirmi birinci yaş gününü kutladı. İşte Debbie'nin hikayesi:

Tüm çocuklarımızın doğum günleri özeldir ancak bazıları diğerlerinden önemli anılar bırakır. En küçük kızım Abbey on yaşına girmek üzereyken özel gününde ne istediğini iyice düşünmesini istedim. Odasını yeniden dekore edebilirsek, ona yeni kıyafetler alabilirsek veya ona bir GameCube alabilirsek mutlu olacağımı söyledi. "Bunlardan hangisini gerçekten istiyorsun?" diye sordum ona ve seçenekleri gözden geçirdi. GameCube konusunda hevesli olmadığını biliyordu çünkü onu oyun süresinin okuma süresini kısıtlamaması konusunda uyarılmışım. Kışın geldiğini ve doğum günü listesinde olsun ya da olmasın yeni kıyafetlerin büyük olasılıkla alacağı bir şey olduğunu bilecek yaşıydı. Sonunda cevap verdi: "Odamı süsleyip rengarenk boyamak istiyorum." Hemen yeniden boyamanın maliyetini düşündüm. Bir an için karşılayamayacağım bir şeyi teklif ettiğim için üzüntü ve pişmanlık hissettim. Ama ilk şokumdan sonra heyecanlanmaya başladım. Nedeni şu: Benim Bir bağımlılığım var; çikolataya, uyuşturucuya ya

da alkole değil - tamam, belki çikolataya hafif bir bağımlılığım vardır. Ama bahsettiğim bağımlılık HGTV, Ev ve Bahçe Televizyon Ağı. Design on a Dime, Trading Spaces gibi programları veya yayınladıkları hemen hemen her türlü tamirat ve tadilat programını izleyerek saatler geçirebilirim. Daima el sanatları konusunda becerikli olmuşumdur. Aklımda ve kalbimde harika bir olasılık Őekilleniyordu: Kızıma mağaza rafından bir hediyeden daha fazlasını verebilirdim; ona sevgimi, yeteneğimi ve yaratıcılığımı gösteren bir hediye verebilirdim. Onuncu doğum günü hediyesi, kıymeti kalıcı bir Şey olacaktı. Ona çok özel bir hediye verme niyetiyle boyama işini kendi başıma yapmaya karar verdim.

Abbey'e odasını yenilemenin hediyesi olacağını söyledim ve endişeyle projeyi planlamaya başladım. Renkleri seçmek için boyahaneye gittik. Ona birbirini tamamlayacak üç renk seçmesini söyledim. İlk tercihinin pembenin bir tonu olacağını zaten biliyordum. Haklıydım; Pepto-Bismol pembesi olarak da bilinen "tutkulu pembe" adlı bir renk seti. Diğer ikisi biraz daha açık pembe ve mor tonlarındaydı. Üç farklı renkle ne yapacağımı sordu, ben de bunun srprizinin bir parçası olacağını söyledim.

HGTV'den projenin bir odak noktası olması gerektiğini öğrenmiştim. Bu bir sanat eseri veya mobilya ya da duvar olabilirdi. Yeni mobilya alacak param yoktu ve göz kamaştırıcı bir sanat eserim de yoktu, bu yüzden odak noktamız duvar olmalıydı. Nasıl yapılacağını zebilseydim, o duvarı neyin odak noktası yapabileceğime dair güzel bir fikrim vardı: Abbey'in bana bir gün benimle Meksika'ya, kışın güzel kelebeklerle dolan bir dağın zirvesini görmek için seyahat etmek istediğini söylediğini hatırladım. Bu bana ilham vermişti ama bir duvar dolusu kelebek boyayabilir miydim? Nihayet aklıma geldi. Resmin Őablonu olarak büyük bir lastik damgayı kullanabilirdim. Abbey'in seçtiği iki rengi kullandım; kelebeğin yarısını bir renge, ikinci yarısını diğeriyle boyadım. Bu zıt renkler kelebeklerin belirgin olmasını sağlayacaktı.

Özel gününden önceki hafta sonu yaklaştığında dışarı çıktım ve ihtiyacım olan diğer eşyaları aldım. Ayrıca Abbey'in bir pijama partisi için bir arkadaşını ziyaret etmesini ayarladım ve odasını boyamak için planlar yapmaya başladım.

Ayrılmadan önceki gece Abbey beni nasıl yeniden dekore edeceğim konusunda sorgulamaya başladı. Şüphe duyduğu belliydi ama bunu göstermek istemiyordu. Şüphelerinin bir kısmı, bir yetişkinin on yaşındaki bir çocuğun isteyeceği türden bir boyama yapıp yapamayacağına dairdi ama bazıları da kocam Gary ve benim kör olmamızla bağlantılıydı. Duvar boyamak, körlerin genellikle yaptığı bir şey değildir ve Abbey döndüğünde odasını nasıl bulacağı konusunda endişeliydi. Başkalarının körlerin yapamayacağını düşündüğü birçok şeyi yaptığımızı hatırlatıp onu hiç hayal kırıklığına uğrattığımı veya bir sözümü tutmadığımı sordum. "Hayır anne" dedi ama ses tonu sözlerinin aksine şüpheyle doluydu. "Megan sana yardım edecek mi?"

Megan onun ablası ve Abbey ona her zaman hayran olmuştur, kararlarına saygı duymuş ve dürüstlüğüne hayran olmuştur.

"Hayır, işi kendim yapacağım ama tabii ki Megan iş bittiğinde bir göz atmak isteyecektir ve hepimiz Megan'ın fikrini ne kadar dürüstce verdiğini biliyoruz." Abbey'e ne yaptığımı bildiğimi söyledim, ona iyi bir hafta sonu geçirmesini söyledim ve döndüğünde odasından memnun kalacağına dair bir kez daha söz verdim.

İlk adımlar kolaydı. Yaptığım ilk şey, tüm anahtar plakalarını ve priz kapaklarını çıkarmaktı. Daha sonra kapı çerçeveleri dahil tüm ahşap bölümleri bantladım. Muhtemelen gereğinden fazla bant kullandım ancak ahşap işçiliği korumak istedim ve resim yaparken görebilen birinden daha hızlı elde edebileceğimi düşündüm. Sonra duvarlarla tavan arasına bant yapıştırdım. Yere plastik koydum, fırçaları ve silindirleri açtım, boya kutularını ve birkaç boya tepsisini çıkardım ve yakında kızımın hayalindeki yere dönüştüreceğim odanın kapısını kapattım.

Ama sıra o boyayı açıp silindire koyup duvarı boyamaya gelince kalbim dondu. Odayı boyama düşüncesi bana enerji verdi. O fırçayı elime alıp zaten boyanmış bir duvarı mahvetme düşüncesi beni korkuttu. Kızımın onuncu doğum gününe layık bir şey yaratma hayalimi gerçekleştirecek miydim yoksa hepimizi utandıracak bir onuncu doğum günü hatırası mı yaratacaktım? Bir tabureye oturdum ve ağlamaya başladım. Terliyordum, titriyordum, ağlıyordum ve yapmayı taahhüt ettiğim şeyden kolay bir çıkar yol düşünemiyordum.

Sonra cep telefonum çaldı ve büyük kızım Megan odanın nasıl olduğunu görmek için uğrayacağını söyledi. Ona aklımı yitirmek üzere olduğumu ve korkularımın beni felç ettiğini söylemeye başladım ve sonra aklıma geldi. Tanrı, dile getirmediğim duama bir cevap veriyordu. Megan geliyordu. O bana yardım edebilirdi. Ben üzerime düşeni yapacaktım ama zor kısımları yapmak, işimi denetlemek ve işleri berbat etmediğimden emin olmak için orada olacaktı. Yine de sözümü tutabilirdim ve kimse başarısız olmaktan ne kadar korktuğumu bilmek zorunda kalmayacaktı.

Geldiğinde Megan tüm hazırlıkları yaptığımı ama henüz duvara başlamadığımı gördü. Ona proje hakkında gergin olduğumu söyledim ve beraber bir kızlar gecesi yapmayı, pizza sipariş edip anılar ve hikayeler anlatıp hem gülüp hem laflarken birlikte kız kardeşinin seveceği bir hediye yaratmayı teklif ettim. Geceyi birlikte geçirmek konusunda pek hevesli değildi, bana Cuma gecesi olduğunu ve arkadaşlarıyla planlarının olduğunu hatırlattı. Yine paniklemeye başladım ve gösteriyordum. Endişeden delirmek üzere olduğumu fark eden Megan, ona bebekliğinden beri söylediğim şeyleri bana tekrar etmeye başladı. Ona, kafama koyduğum her şeyi yapabileceğimi söylediğimi ve körlüğün bir şeyi yapma şeklimi yalnızca farklı kıldığını - daha iyi değil, daha kötü değil, sadece farklı kıldığını hatırlattı. Her zaman sözümün eri olduğumu, ailemi asla hayal kırıklığına uğratmadığımı ve olduğum anneyle çok gurur duyduğunu söyledi. Abbey'i hayal kırıklığına uğratmamın hiçbir yolu olmadığını, o odayı mükemmel bir şekilde boyayabileceğimi ve kendimi toparlamam gerektiğini, sanatsal işleri yapmayı ne kadar sevdiğimi hatırlamam gerektiğini söyledi. Hafta sonu bittiğinde, hepimiz için kıymetli bir hatırayı geride bırakacağımızı söyledi. Bu sözler her ne kadar anneliğim ve körlüğüm hakkında çocuklarımdan duymak istediğim sözler olsa da korkularımı gidermeye yeterli değildiler ve bana yardım etmesi için Megan'a yalvardım.

Acınası itirazlarımı dinledikten sonra Megan bana döndü ve "Tamam, sana yardım edeceğim" dedi ve hemen boya tenekesine ve silindere gitti. Silindiri kutuya daldırdı ve duvara boya sürüldüğünü duyunca rahat bir nefes aldım. İş birlikte yapacaktık. Fırçalarını verip tepsilere boya dökebilirdim ama boyamayı o yapabilirdi ve harika bir iş çıkarırdık. Ama sevincim kursağımda kaldı. Bir sonraki duyduğum şey, silindirini tekrar tepsisine yerleştirildiği ve Megan'ın "Tamam anne. Ben başlattım. Sıra sende. Hoşçakal!" demesiydi.

Güldüm ve titreyen bir sesle, "Ah Megan, benimle dalga geçme. Bu gece dayanabileceğimi sanmıyorum" dedim.

"Ben dalga geçmiyorum" dedi. "Anne, bugün Cuma gecesi ve benim planlarım var. Abbey'e bunu yapabileceğini söyledin ve yapabilirsin. İki aydır planlıyorsun. Bu sadece boya; hiçbir şeyi bozamazsın. Ve yarın nasıl olduğunu görmek için geleceğim. Hoşçakal. Seni seviyorum." Bir kucaklama ve bir öpücükle, kapıdan çıktı.

Yine yalnızdım ama şimdi Abbey'in eskiden beyaza boyanmış duvarında büyük pembe bir şerit vardı. Bu yolun geri dönüşü yoktu. Sonunda kendimi toparladım, Megan'ın söylediklerini düşündüm, sessizce Tanrı'nın yardımı için dua ettim ve resim yapmaya başladım. Bütün gece ve ertesi günün çoğunu boyayarak geçirdim. Duvara kelebeklerin şeklini yerleştirmek için özel olarak yapılmış bir damga kullandım, her birinin uçuş halindeki kelebeklerin görünümünü vermesi için her birinin biraz farklı bir açıyla gitmesine dikkat ettim. Kelebeklerin birbirlerine çok yakın veya çok uzak olmalarının amaçlanan etkiyi mahvedeceğinden aralarındaki boşluklara dikkat etmem gerekiyordu.

Cumartesi gecesi geldiğinde duygularım kaynayan bir kazan kadar karmaşıktı; bitkinlik, coşku, gurur ve korku ile Megan'ın geri dönmesini ve bana her zamanki dürüst ve sivri dilli üslubuyla fikrini vermesini bekliyor, endişeleniyor ve söyleyeceklerinden korkuyordum. Odaya girdiğinde, hiç hissetmediğim kadar gergin hissettim. "Hey anne, harika görünüyor! Bu şimdiye kadarki en iyi hediye olacak. Abbey çok heyecanlanacak."

Tekrar ağlamaya başladım ama bunlar korku gözyaşları değil, rahatlama gözyaşlarıydı. Abbey Pazar günü eve gelip odasına baktığında hissettiği sevinci sadece söylediklerinde değil, sesinde duyabiliyordum. Sürekli, "Teşekkür ederim anneciğim, ah teşekkür ederim anneciğim. Bu şimdiye kadarki en iyi doğum günü hediyem!" Kabiliyetimi aşan bir işe kalkıştığıma, altından kalkamayacağım bir söz verdiğime dair tüm korkulardan ve endişelerden sonra kendimi fevkalade mutlu hissediyordum. Küçük sesinde şaşkınlıktan ya da hayretten tek bir eser yoktu - sadece tam olarak almayı istediği doğum günü hediyesi için verilen takdir. Yine ağladım. Bu

sefer sevinç gözyaşları döktüm - on yaşındaki çocuğuma hayatı boyunca hatırlayacağı bir hediye vermişim. Yapacağımı söylediğim şeyi yapmışım - tıpkı onun yapmamı beklediği gibi.

İnsanlara her zaman körlüğün iki sorun oluşturduğunu söyleriz; biri fiziksel görme eksikliği, diğeri ise bizim ve diğerlerinin kör olmaya verdiği tepkidir. Ulusal Körler Federasyonu'nda yaptığımız şeylerin büyük bir kısmı, söylediğimiz sözler ve görebilecekleri eylemlerle halkın tutumlarını değiştirmeyi hedefliyor ancak halkın kabulündeki değişim kadar büyük bir şeyi ölçmek zor. Daha kolay görebildiğimiz şey, çocuklarımıza körlük hakkında inandığımız şeyleri anlatırken öğrendikleri gerçekliktir ve onlar da bu sözleri her gün ve her yıl gördükleriyle karşılaştırırlar. Kızım Megan, körlüğün hayatımda oynadığı rol hakkında ona söylediklerime inanmıştı ve her şeyi yapabilme konusunda söylediklerimi doğru olarak kabul etmişti. Daha sonra, kendimi aşağıladığım ve yeteneklerimin ötesinde bir şey yapmaya söz verip vermediğimi sorguladığım bir zamanda bu inancı bana yansıttı veya tekrarladı. Başarabileceğimden o kadar emindi ki beni yalnızca tek bir yöne -ileriye- giden bir yola yerleştirdi ve o yolda tek başıma ilerlemem için beni yalnız bıraktı.

Mukaddes Kitap bize vermenin almaktan daha güzel olduğunu söyler ve ben bu gerçeğin yaşayan bir örneğiyim. Kızım için o yeni dekore edilmiş oda, keyif aldığı, değer verdiği ve arkadaşlarına gururla gösterdiği bir şeydi. Ama kısa süre sonra artık on yaşında değildi ve alt katta daha büyük bir oda istedi. Şimdi üniversitede, yeni dekore edilmiş oda değerli ama uzak bir anı. Ama benim için o odanın resmi her zaman aklımda kalacak ve temsil ettiği başarı bana yapabileceğimi düşündüğümünden daha fazlasını yapabileceğimi, başkalarını yapabileceklerini düşündüklerinin ötesine geçmeye teşvik etmem gerektiğini ve rahatsızlığın bazen gerçek başarının sevincini bulmak için gerekli bir bileşen olduğunu hatırlatıyor. Körlük hakkında düşüncelerim neredeyse en küçük kızıma şimdiye kadar verdiğim en iyi hediye vermeme engelleyecekti ama bunu en büyük kızımın inancı, yeteneğime olan güveni ve elimden gelenin en iyisini yapmaktan daha azını kabul etme konusundaki isteksizliği, bu hikayeyi hayatımın değerli hikayelerinden biri yaptı.

Gökyüzünün Güzelliğine Özlemle

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

Hani gökyüzünün bir başka olduğu günler vardır. Vardı yani. Bulutların içlerini dökmesine yakın güzel bir gökyüzü ve sarhoş edici toprak kokusu. Tam aşık olunacak hava yani. Şarap kadehlerinizi ve yazıdan romantik cümleler aşırarak için not defterinizi yanınıza almanıza gerek yok. İsterdim bir aşk hikayesinin başlangıcını yazmak ama senin hikayeni yazacağım. Ya da benim. Anlatılan hepimizin hikayesi çünkü. Artık yazılarımda anlattığım konular kadar tekrar eder oldu benzer konular üzerine yazmaktan yakınmam. Ne yaparsın? Hayaller Çehov, gerçekler ada vapuru. Mevzu simitçi, kahveci, gazozcu da değil üstelik.

Evet, bu ay Çehov'un "Altıncı Koğuş" kitabı üzerine yazmak istiyordum. Üşengeçlik ve yoğunluk, onu Kasım sayımıza ertelememe neden oldu. Sonra Nurşen'in yazısından esinlenerek görenlerin körlük fobisi üzerine bir şeyler demek istedim. Yani düşünmek ve güzel şeyler ortaya koymak. Ama gündem olan kendini dayattı yine. Diyor ya Ahmet Hamdi Tanpınar, "Türkiye, evlatlarına kendisinden başka bir şeyle ilgilenme fırsatı vermiyor." Toplum da bize edebiyat parçalama fırsatı vermiyor. Varsa yoksa bir ayrımcılık. Neyse, biz dönelim o aşık olmanın nesnel koşullarını oluşturan ama aşktan başka her şeyin olacağı havaya. ☺

Yukarıda anlattığım gibi bir hava. Yağmur kokusu soluyorum. O zaman sürekli gözümü rahatsız eden güneş yok o gün. Olumsuz olan tek şey, gece kaldığım anneannelerimden evinden ayrılmış olmak. Ama havanın güzelliği her şeye değer. 10 yaşında hava ile kurduğum bu ilişki beni mutlu ediyor ama bugün aynı tadı alamamak da yabancılaşmış hissi veriyor.

Annemle durağa yaklaşıyoruz. Ankara'nın meşhur İkaruslarından birisi yanaşıyor ve biniyoruz. Otobüsü otobüs yapan en büyük faktörlerden birisi, kalabalık ve "Sağlı sollu yanaşalım" seslenişleri. Benim gibi araç meraklısı olanlar ve 90'lı yıllarda çocuk olanlar hatırlar. Böyle banka ya da devlet dairesi koltuğu gibi üçerli üçerli karşılıklı koltuklar vardı. Birisi anneme yer verdi ve oturduk. Çocuklu bir kadın daha bindi. Ona da yer verdiler, o da oturdu. Çocuğun

ayakları sürekli pantolonumda. “Çek” diyorum, çekmiyor. O da çocuk sonuçta. Çocuk aklımla onun ayağını hafifçe ittim ve geldi gelmekte olan. Kadın anneme bağırma başladı. “Engelli çocuğun varsa binme otobüse!” Birkaç kişi araya girdi ama “Engelli çocuğu varsa taksiye binsin” diye bağırma devam ediyor. Annem ağlamaya başladı ve kendimi inanılmaz suçlu hissettim. Otobüse yoksullar biner ama yoksullar da kendi ötekisine dış geçirir sonuçta. Ötekinin ötekisi olma durumu tam da böyle. Sınıf bilinci gelişmemiş ezilen insan, dışını geçirebildiğini eziyor. Bu tespiti merak edenler toplu taşıma araçlarını gözlemleyerek doğru sonuçlara ulaşabilirler. Mesela balık istifi taşınmamız insani değildir. Ama balık istifi giderken iki kişi Kürtçe, Arapça falan konuşuyorsa homurdanmalar o insanlara yönelir. Üzeri kirli diye bir inşaat işçisi, parasını verdiği minibüsten atılır. LGBT birisi bindiğinde gözler ona döner. Kimsenin aklına eşya taşınır gibi taşınmaya isyan etmek gelmez. Çünkü sistem insanların öfkelerini yanlış yerlere kanalize etmekte çok mahirdir. Sürekli birileri en altta olmalı ve herkes ezilmişliğinin acısını ondan çıkarmalı. Bu yabancılaşma o kadar komik bir hal aldı ki sokak canlıları bile hedef gösterilir oldu.

Benim yaşadığım olayın üzerinden 27 yıl geçti ve hala insanlar aynı ayrımcılığa uğruyor. ”Her şey çok güzel olacak” diyenlerin yönettiği Adalar vapurundan otistik bir çocuk, annesi ile birlikte indiriliyor güvenlik tarafından. Olayın nerede olduğunu söylemesek, Nazi Almanya’sında yaşandığı sanılabilir. Hayır, 2022 İstanbul’unda oluyor. Peki bu yaratık, bu gücü nereden alıyor? Toplumdaki bu yabancılaşmadan ve güce tapınmadan alıyor. Öyle olmasa buna cesaret edemez. Öyle olmasa duruma müdahale eden kişi sayısı, birkaç onurlu insanla sınırlı kalmaz. Maalesef gücünü kendine yabancılaşmış toplumdaki alıyor. Çünkü benzeri durumlarda hep aynısı oluyor. Öğrenci bir genç, pasosu olmadan otobüse bindiğinde, şoför onu indirmeye çalıştığında birçok insan şoförden çok bağırıyor gence.

Peki ne yapalım? Düşmanlaştıracak, ötekileştirecek kimseyi bulamadığında kendine bile düşman olacaklara mı bırakalım meydanı? Çok beklerler. Bu toplumda yabancılaşmamış, insan olma bilinci, onurlu yaşama bilinci olan insanlar daha çok. Sadece yalnız olmadıklarını görmeleri gerekiyor insanların. Sesimizin boğulma, kaybolma ihtimalini göze alarak haklı olana ses olmaktan çekinmemeliyiz. Mutlaka yerini, gitmesi gereken yeri bulacaktır sesimiz. Çoğalacak, bastıracaktır ayrımcılığın sesini. Rosa Parks’ın emekçi bilinciyle attığı adımı yılmadan tekrarlamalıyız. Bütün otobüslerin, vapurların tüm koltukları bizim. Niye koltukla yetinelim canım, dünyada güzel olan her şey bizim. “Dünyayı istiyoruz, kırıntı değil” sonuçta. İstedığımızı

almamamız için de hiçbir neden yok. Bir an önce kazanmamız ve benim de güzel gökyüzünün altında bol bol edebiyat parçalamam umuduyla.

Önyargılarının Esaretindeki Öğretmen

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

Sevgili dostlar, geçenlerde sosyal medyada gezinirken bir paylaşımına rastladım. Paylaşımında alıntı bir yazı yer alıyordu ve paylaşan kişi de kendisini rahatsız eden noktalara değinmişti. Alıntı yazıyı okuduğumda ben de en az o paylaşan ve kendi tepkisini yazan kişi kadar rahatsız oldum. Bu yazımda söz konusu yazıdan alıntılar yaparak beni rahatsız eden noktalara değineceğim.

Alıntı yazının sahibi bir öğretmen. Derse yetişebilmek için evden telaşla çıkıyor ve adeta koşturarak metroya doğru yol alıyor. Yolda onun hızını kesen ne oluyor biliyor musunuz? Elinde beyaz bastonu ile kendisiyle aynı yönde ilerleyen bir kör kadın. Üstelik bu kör kadın özürlü olduğu halde elinde bastonu ve sırtında büyük bir çantayla kendisi kadar hızlı yürüyor. Kör kadının bu durumu karşısında hayretler içinde kalan öğretmen, telaşını ve yetişmesi gereken dersini unutup onu gözlem altına alıyor. Nasıl olur bu değil mi? Yani kör biri hem tek başına gidiyor hem de hızlı yürüyor. Kafasındaki önyargı o kadar güçlü ki, inanamıyor. Kör kadın nasıl olur da onun kadar hızlı yürür? Nasıl olur da gören birinin seviyesine çıkabilir? Ayrıca kör kadın, tavırları ve yürüyüş şekliyle kendine güvenen biri izlenimini veriyor. “Kör biri” ve “kendine güvenen” ifadesi yazarı öyle çok şaşırtıyor ki, şu cümleyi kuruyor: “Özürlü haliyle tek başına ilerlese de tavırları ve yürüyüş şekli ona kendisine çok güvenen bir insan görünümü veriyordu.” Yazarımız göz hapsine aldığı körü incelemeye devam ediyor. İlerleyen satırlarda diyor ki, “Onun, bastonuyla sağını solunu kontrol ederek önüne çıkabilecek engelleri anlaması, kendine yol açması, belki de yaşama azminin bir göstergesi idi.”

Arkadaşlar şimdi biz gözümüz yerine bastonumuzla önümüzdeki engelleri kontrol ediyoruz ya, bu bizim yaşama azmimiz mi oluyor? Oysa biz de yazının yazarı gibi işe gidiyor olamaz mıyız? “Ne alaka” demez misiniz siz olsanız? Farkımızın sadece körlük olması bizi bu derece azimli mi yapıyor? Ne desem, bu garip çıkarımı nasıl kelimelere döksem bilemedim. Sonrasında kör kadının merdivenlerden inerken yardıma ihtiyacı olacağını düşünüyor ve “Yardım etsem mi?” diye düşünürken kör kadın çoktan inmeye başlıyor bile. Ağızları açık bıraktıran bir hamle daha

oluyor bu yolculuk. Şaşkınlıkla izlemeye devam ediyor. “Bastonunun ucunda onu yönlendiren bir şey mi vardı ya da şaka mı yapıyordu bu kör kadın?” diye düşünüyor yazarımız. Çünkü zihnindeki kör profiline uygun değil tüm bu gördükleri. O kadar merak ediyor ki kör kadından uzaklaşmıyor ve metroda onun yanına oturuyor. Sonra ne oluyor dersiniz? Kör kadın bastonunu katlıyor ve çantasından Braille kitap çıkarıp okuyor. Oysa yazar bunu beklemiyor. Yiyecek içecek bir şeyler ya da bir walkman çıkarmasını bekliyor. Bu sırada kalbinden de acıma duygularının yükseldiğini yazmayı da unutmuyor. Arkadaşlar burada acınacak ne var? Kör kadın gayet doğal bir biçimde metroya biniyor, oturuyor ve okumak için kitabını çantasından çıkarıyor. Ben anlamadım, anlayanlar izah ederse sevinirim. Yazının ilerleyen satırlarındaki şu cümle sanırım neden acıdığını anlatıyor: “Belki de dünyayı görmeyi ne kadar çok istiyordu. Ağaçlar, evler, araçlar, insanlar ve gözler.” Tamam da ne biliyorsun bunları görmeyi çok istediğini? Göz tek duyu organımız mı? O saydığı şeyleri fark etmenin tek yolu gözle görmek mi? Yazının yazarı kendisi gördüğü için o kadar mutlu oluyor ki, görüyor olması kendisini heyecanlandırıyor. Ya görmeseydi, ne büyük eksiklik olurdu aynı o kör kadın gibi. Gözlerinin kıymetini daha fazla bilmesi gerektiğinin ve gördüğü için kör kadından ne kadar üstün olduğunun farkına işte tam da o zaman varıyor yazarımız. Kör kadın kitap okuyor ve yazarımız inanmıyor. Bu nasıl olur ki, görmüyor ki! Kitap okumak yalnızca kendisi gibi gören yani “sağlam” kişilere mahsus bir özellik değil mi? Tam da bu sırada yani kör kadının parmaklarıyla Braille yazıyı okuduğu anda anlıyor işin aslını. O, kitabı kalbiyle, duygularıyla, ruhuyla okuyordu. Ne büyük bir farkındalık, değil mi değerli okurlar? Bununla da yetinmiyor yazarımız, kendisi kitap okumadığı ve bu kör kadın kör haliyle okuduğu için kendinden utanıyor. Aylardır çantasında taşıdığı kitabı hala bitirmemiş. Bence bu “sağlamcı” ve önyargılı kafayla okusa da okumak kendisine pek yararlı olmaz. Önce kafasındaki o kalıplaşmış yargılardan arınsın, sonra bol bol okur.

Yazarımız yazısının sonuna geliyor ve artık metrodan iniyorlar. Lütfediyor ve kör kadına metrodan inmesi için öncelik veriyor. Bastonundan çıkan “tak tak” sesleri o kadar etkiliyor ki, “Her “tak” sesi oku oku oku diye yankılanıyor” diye tamamlıyor yazısını.

Sevgili yazar, bence o “tak tak” sesleri “Oku oku oku” diye değil, “Rahat bırak beni, sıyrılmış o önyargılardan, kendini bu kadar kusursuz sanma, görüyor olmak her şey değildir” diye yankılansa diye düşünmekten kendimi alamadım. Acaba yazıya konu olan kör kadın bu yazıları

okusa neler düşünürdü, bilemeyiz tabii. Kör bir kadın olarak bu yazdıklarım benim görüş ve düşüncelerim.

Kör Olarak Açılmak

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

“Açılma” kavramı; LGBTİ+’ların cinsel kimlik ve yönelimlerini kendi istekleriyle, uygun gördükleri kişilere veya herkese ilan etmeleri anlamına geliyor. İngilizce, “Coming out closet” dolaptan yani saklandığı yerden çıkmak anlamı taşıyor. Peki sonradan kör olanlar ile -tıbbi söyleyişle- “az gören” kişiler de benzer bir açılma süreciyle karşı karşıya değil mi? Bu iki açılma hali arasındaki müthiş benzerliklere yakından bakalım.

Bir açılmadan söz edeceksek öncelikle ortada bir gizlenme durumu olduğunu bilmemiz gerekiyor. Sonradan kör olanlar ve özellikle “az gören”ler bu durumu gizliyor mu? Kesinlikle evet. Çevreden gelebilecek olan; acınma, küçümsenme, işe alınmama, işini kaybetme, dışlanma, sevilmemeye, yetersiz görülme vb. tepkilerle karşılaşmamak için mümkün olduğunca kör olduğunu gizliyor.

İş yerinde yapamadığı işleri eve getirip büyüteç programı kurulmuş bilgisayarında tamamlamaya çalışanlar, sırf görmediği duyulmasın diye yıllardır akrabalarıyla ve çocukluk arkadaşlarıyla görüşmeyenler, yaşadığı küçük kazaları “Ben çok sakar bir insanım” diyerek geçiştirenler, karşıdan gelmekte olan tanıdığını görmediği için selam vermeden geçtiğinde “Çok dalgındım, çok uykusuzdum” gibi gerekçelerle hedef şaşırtanlar, görmediği fark edilmesin diye iyi bilmediği mekanlara davet edildiğinde “Ben gelmek istemiyorum, insanlardan hoşlanmıyorum, başka işlerim var” diye reddedenler, karanlık bir sokakta iyi görmediği için yavaş yürüyen ve soranlara da “Ayağımda bir sorun var, çok ağrıyor da o yüzden böyle yürüyorum” diyenler, bir yerlere çarptığında “Çok ağır bir ilaç aldım veya lenslerimi kaybettim” gibi sebepler uyduranlar... Bu liste uzar gider.

Rica ederim bana “Nereden biliyorsun?” diye sormayın. Bundan 6-7 sene öncesine kadar bu kişilerden biri de bendim. O dönemlerde ne tür saçmalıklara imza attığımı “Biz Şimdi Neyiz?” adlı yazımdan okuyabilirsiniz.

https://eeeh.engelsizerisim.com/yazi/60/biz_simdi_neyiz

Tıpkı bunun gibi LGBTİ+'lar da belki farklı şekillerde ama mutlaka ki aynı yorucu çabalarla kendilerini gizliyor veya gizlemek zorunda bırakılıyor. Sonra bu çabalar artık baş edilemeyecek kadar yorucu olduğunda, gizlenmek imkansız hale geldiğinde ya da tüm bunlar çok saçma görünmeye başladığında açılmak ve kendiniz gibi olmak istiyorsunuz.

Yine benzer süreçler yaşanıyor. En yakınlarınızdan başladınız diyelim açılmaya. Olumsuz tepkiler yine aynı: "Hayır, sen öyle değilsin." Ben en az on kişiden duymuşumdur "Sen kör değilsin" dendiğini. Çünkü kör olmak demek, doğuştan ve hiç görmemek demek çoğunluk için. Geçen ay gittiğim KAOS GL eğitiminde de şöyle bir şey duymuştum: Eşcinsel olduğunu söyleyen bir erkeğe, "Ama sen makyaj yapmıyorsun ve kadın gibi konuşmuyorsun; o yüzden gay olamazsın" denebiliyormuş. Diğer bir yaygın benzerlik de kişinin ailesinin durumu bilip de öyle bir şey yokmuş gibi kabul etmesi. Yok sayınca yok olacağına inanmak istiyorlar sanırım. "Bizim çocuk da biraz az görüyor" hepsi bu...

Hadi aile kaçınılmaz olarak durumu kabul etti diyelim, bu sefer de "Başkaları duymasın" çabası başlıyor. Herkese duyurmak zorunda değiliz sonuçta. Gerekçeler yine aynı: Kişiyi koruma.

"El alem seni dışlar, seni üzer..."

-O yüzden ne yapalım?

"Bizden başka kimse bilmesin."

Yıllarca; engelli kimlik kartı almaya utanan, ihtiyacı olduğu halde baston kullanmayı her yere birisiyle giden, topluluk içindeyken ekran okuyucusunu kapatan, gerek olmadığı halde telefon ekranını açık kullanan ve bunun gibi birçok sağlamlığı kanıksamış kişiler için açılmak; o kadar da kolay değildir. Ben hala eski alışkanlıklarla zaman zaman gizlendiğimi fark ediyorum.

Örneğin geçenlerde elimde anahtarım evimin olduğu apartman kapısına doğru yürüyordum.

Hemen kapının önünde bir grup insanın konuştuğunu duydum ve adımlarımı yavaşlatıp onların oradan uzaklaşmasını beklemeye başladım. Sebebine gelince, ben anahtarım kapıyı açarken

tüm dikkatleriyle beni izleyeceklerdi ve bu beni rahatsız edecekti. Evet rahatsız olmakta haklıyım elbette ama yine de kaçındığım şey körcül davranışlarımın izlenmesi değil miydi? Bu düşüncelerimi fark ettiğimde duraksamayı bırakıp kapıya doğru yürüdüm. Dikkatli bakışlar altında elimi ve parmak uçlarımı apartman kapısının ilgili yerinde gezdirerek anahtar deliğini buldum ve kapıyı açtım. Tıpkı bir kör gibi davrandım çünkü ben bir körüm. Bu düşünce beni rahatlattı. Kör gibi yaşamaya başladığınızda her şey kolaylaşıyor, her yere tek başınıza gidebilirsiniz, kendi kararlarınızı kendiniz alabilirsiniz, sağa sola hikayeler anlatmak yerine enerjinizi yapmak istediğiniz şeylere ayırabilirsiniz, en güzeli ve en önemlisi de “kendiniz” olabilirsiniz.

Tüm rahatlatıcılığına rağmen, ister bir kör olarak olsun ister trans ya da lezbiyen olarak, önce kişinin kendisi tarafından sonra da çevre tarafından bir azınlık kimliğinin kabul edilmesi hiç kolay olmuyor. LGBTİ+ topluluklar bu konuda birbirlerine destek olmak için toplantılar, deneyim paylaşımları, psikolojik rehberlikler örgütlüyor. Ne yazık ki gözlemlediğim kadarıyla körler arasında açılmamış veya açılmamış, bu nedenle de bağımsız hareketi gelişmemiş olan körlere karşı bir küçümseme ve kınama tutumu hakim.

Bu yazıyı şimdi okuyan ya da belki yıllar sonra okuyacak olan, kendini gizlemek zorunda bırakılan arkadaşım! Yalnız değilsin! Kör olarak açılma süreçleriyle ilgili hiçbir yerde bir kaynak veya destek bulamamış olabilirsiniz. Ama belki de bunca dernek, bunca yazıp çizen, bu konu hakkında düşünen çok sayıda kişi olarak birlikte bir şeyler yapabiliriz. Biz utanmayacağız, sağlamcı toplum utanacak...

Başkasının Talihsizliğinden Keyif Duymanın Sıradanlığı

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

“Schadenfreude, Başkasının Talihsizliğinden Duyulan Keyif” isimli kitaba rastladığımda ilk hissettiğim şey kafamda çakan bir şimşek, ilk düşündüğümse “Bu duruma bir isim koymuşlar ha!” demek ve hayret etmek olmuştu.

Sevgili yazarımızın da hemen hemen ilk bahsettiği şey bu isimlendirme durumuydu zaten. Bu kavramın çeşitli dillerdeki anlamlarını ve İngilizce bir karşılığı olmadığından dolayı kullandığı Almanca hâlini yazmıştı kitabına.

“Schadenfreude” kelimesini “zarardan duyulan keyif” şeklinde özetleyebiliriz. Küçük ayrıntılara dalmadan, bu her yerde kabul gördüğünü yeni öğrenmiş olsam da her daim karşıma çıktığını sezip rahatsız olduğum bu kavramı anlatmak istiyorum. Aslında karşıma çıkmak derken bunu her şekilde yaşadığımı kastediyorum. Yani kendi içimde de yaşıyorum bu hissi, tıpkı diğer herkes gibi.

Evdaki küçük sakarlıklara deli gibi gülmek, bir arkadaşına acı çektirmiş birisinin kendisi de acı çektiğinde utanmadan mutlu olmak...

Bana telefonumu tuvalete düşürdüğüm için “beceriksiz” diyen birisinin ertesi gün aynı beceriksizliği kendi yaşamasından duyduğum mutluluk...

Bu arada ne kadar ilginç bir tesadüftü gerçekten...

“Gülme komşuna gelir başına” sözündeki tehditkâr ve mutlu havayı hiç işitmez misiniz?

Özellikle de yaşanan olaya gülen birisinin başına olayın aynısı, belki de daha kötüsü geldiğinde. Ama ben bu hissin yaşadığımdan daha fazlasıyla karşılaştığımı hissediyorum.

Yürürken, para dilenmediğim son derece belliyken bana para uzatılmasının arkasında yatan şey

bu. Yanımda “çık çık” edip yazıklanan insancığın kendisine saklayamadığı hissi ve bu mutluluk hissinden duyamadığı, daha doğrusu yüzleşemediği utancı maskeleyemeye çalışmasının sonucu bu. Arkamdan takip eden insanın; “Şu körün bir hatasını bulsam da en azından onu uyararak yardım etsem” çabasının sebebi bu. “Siz cennetliksiniz” diyen insanın kendi sevincinden dolayı utancını telafisi bu.

En bariz örnek olarak size yaşadığım küçük bir anıyı anlatmak istiyorum:

Bir gün otobüs durağında, kulağım kirişte beklerken bir adam yanıma gelip “Sizin yaratılma sebebinizi buldum” dediğinde boş bulunup gayet normal bir şeymiş gibi “Neden?” demiş bulundum. “Tabii ki bizlerin hâlimize şükretmemiz için yaratıldınız...” Şimdi düşünüyorum da adam duyduğu bu keyif hissinden rahatsız olduğundan onu meşrulaştırmaya çalışmış olsa gerek. Başka niye bir insana böyle dersin ki?

Şu toplumda neden dilenciler bu kadar fazla? Çünkü insanlar birilerinin dilenecek durumda olmasından mutlu olmaya ihtiyaç duyuyorlar. Sırf bu ihtiyaçlarının karşılanması için dilenciye sadaka vermek icat edilmiş olabilir. Bu ihtiyacın sebebi nedir? Aslında kitabı okumak size çok uzayabileceğinden korktuğum bu kısa yazıdan çok daha bilgi verecektir. Onun için buna hiç girmeyeceğim. Bunun yerine, öteki hissi ve bizden hissini de çok önemli olduğu gerçeğinden yazıma devam edeceğim.

Hayatını “öteki” ve “ben” olarak kutuplaştırmış insanlarda, ki hepimiz bir yere kadar öyleyiz, bu hissin oluşmasının normalliğine dikkat çekmek istiyorum. Hepimiz bir yere kadar öyleyiz çünkü hepimiz doğduktan sonra annemizin bile “öteki” olduğunu anlayarak başlıyoruz yaşamaya. Sadece “öteki”yi ötekileştirirken onu kendimizden ne kadar uzaklaştırdığımız, bizi diğerlerinden farklı kılıyor belki.

Yıllardır Netflix’te devam eden, bir mahkûmun otobiyografisinden uyarlanmış “Orange is the New Black” isimli dizide mahkûmların yaptıkları bir şeyden sonra oraya neden düştüklerinden bahsetmeleri onlara kızmaktan ziyade anlamaya çalışmayı sağlamıştı. Artık çoğu sanat eserinde bu kaygı güdülüyor.

On beş yaşımdan beri yazdığım kitabımda benim yapmaya çalıştığım şey de buydu. Kurgumdaki kötü adamdan bahsederken onun fazlasıyla bana benzediğini görüp dehşete düşmek öyle tuhaftı ki! Yazdığım şeyi anlayıp kabullenmeye çalışırken bile zorlandığımı fark ettiğimdeki şaşkınlığımı varın siz düşünün. Ve biz, koskoca dünyada kendimiz ve ötekiler arasında bir kıyaslamayla yaşayıp gitme hâlindeyiz. Yaptığımız bu. Tıpkı Teoman'ın bahsettiği “İstasyon İnsanları”yız işte.

Haydi bu sanat akımını bir kenara bırakalım şimdi de aynı zamanda bir filmi olan bir bilim kurgu serisinden bahsedeyim sizlere.

Kitabın adı “Üçüncünün Oyunu.” Orson Scott Card yazmış. Bu seriyi galiba lise zamanlarımda okumuştum ama o zamanlar henüz bu açıdan bakmamıştım.

Serinin ilk kitabında, hiçbir şeyden haberi olmayan, başarılı Ender, bir bilgisayar oyunu sanarak uzaktan güdümlü füzeleri kontrol ederek bir gezegene soykırım yapmıştır. Haberdar olduğunda her şey için çok geçtir ve Ender artık bir kahramandır. Oysa o kendisinden nefret etmektedir.

Bunu da sizlere çok iyi anlatacak olan bir Youtube kanalından dinleyebilirsiniz. “Nebuch” kanalının “Sonder Medya” başlıklı videosu... Bu videoda bahsettiğim kahramandan yola çıkan bir kavramdan bahsediyor Nebuch. İnsanları sadece sayı veya istatistik olarak görme eğilimi... Bu eğilim yavaş yavaş artıyor ve bazı sanat eserleri bunun karşısında durmaya çalışsa da ne kadar başarılı olabilir bilinmiyor.

Hitler, önce engellileri sonra diğer ırktaki insanları öldürmeye dili değiştirerek başlamıştı. Hannah Arendt'in yazdığı “Kötülüğün Sıradanlığı” isimli kitapta, ki kesinlikle tavsiye ediyorum, o insanları öldürdükleri, kullanılan dili değiştirerek yumuşatılmaya çalışılıyordu. İşte bu istatistiğe ve sayıya dökme eğiliminin başka bir tezahürü.

Bir Youtube kanalı kurmuşsanız ve bu konuda para kazanmaya çalışıyorsanız o insanlara sadece “takipçi” gözüyle bakacaksınız mesela.

Eğer bu tür eğilimler artarsa ötekiyle aramızdaki mesafe de artacak ve bizim schadenfreude hislerimiz bu denli masum olmayacak.

“Umudumuzu Kaybetmemek İçin Yapabileceğimiz Egzersizler” isimli yazımda gülen bir turistin kendim gibi gülebildiğine şaşan bir çocukken bu yazıyı yazacak evreye geldim ve kendimle gurur duyuyorum. Ama korkarım böyle giderse benim potansiyelimden çok daha yüksek potansiyeli olan başka bir çocuk bunu hiç fark etmeden büyüyecek.

Daha önce yazdığım “İçimizdeki Parya” adlı yazımda “merhamet” kavramı hakkındaki düşüncelerimden bahsetmiştim. Benim eleştirdiğim merhamet, aslında schadenfreude imiş, işte şimdi anlıyorum.

Eskiden çok daha öfkeli bir insandım. Adlandıramamış olsam da insanların schadenfreude hislerine tahammül edemezdim. Hâlâ da bunda zorlanıyorum.

“Neden onlarla aramızda bu kadar fark var!” der, öteki olma hissinden nefret ederdim. Onlar demekten bile... Oysa holiganlığın, takım tutmanın adeta memleket meselesi olduğu ülkemizde ait hissetmenin önemli olduğu kadar ötekileştirmenin de önemli hâle getirildiğini şimdi daha iyi anlayabiliyorum. Bunu iyi anladığımdan, karşısında durmanın önemini de çok daha iyi biliyorum artık. Bu durumda kendime düşeni yapmak istiyorum. Dahası, bunu yapacağımı çok iyi biliyorum. Ya siz?

Kimler Terapist Olamazmış?

şeyma Bykurvay
seymaurvay@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

Arada bir, tıpkı krlerle ilgili ‘‘kırmızı beyaz baston kullanan bir görme engelliye rastlarsanız, kullananın aynı zamanda sağır olduğuna işarettir’’ safsatası gibi başörtülü kadınların terapi yapamayacağına dair bir safsata, hem de alanın saygın insanlarından biri görülen stn Dökmen aracılığıyla dolaşıma giriyor. Ben engelli ve başörtülü bir kadın psikolojik danışman, aynı zamanda engelli hakları alanında aktivist olarak yalnızca görerek emin olduğumuz tek bir özellikten yola çıkıp da ‘‘Engelliler, kadınlar, gençler şu/bu işleri yapamaz’’ söylemlerinin önyargı ve bencillik içerdiğini düşünüyorum. Görme engelli ve başörtülü bir kadın psikolojik danışmanım. Psikoloji bilimine ilişkin bir alanın uygulayıcısı olarak insanı anlamayı, bu yönde büyümeyi kimliğimin bir parçası görüyorum, en önemli etik kodlarımızdan ‘‘zarar verme’’ ilkesini günlük hayatımda da gözetmeye çalışıyorum. Çünkü terapi meselesiyle ilgili oluşturacağım yanlış bir algının neye sebep olacağını ben hesaplayamam.

Başörtülü bir kadının terapi yapamayacağını savunması ve savunma şekli nedeniyle bu ilkeyi gözetmediğini düşündüğüm stn Dökmen’in görüşüyle ilgili kendi kendime tartışıyorum. Kendisinin ne sürdüğü bir argüman; başörtülü birinin bir dünya görüşünü temsil etmesi sebebiyle danışanlar tarafından nötr algılanamayacağından ya kendine yakın ya da itici bulup kendini aamayacağı. Diğer i se terapistin başörtüsü nedeniyle empatik olamayacağı. İlki zerine düşündüğümde aklıma ‘‘transferans’’ kavramı geliyor. Kavram kabaca; danışanın terapistindeki sözlü veya sözsüz bir figür dolayısıyla kendi hayatındaki ilişkilerle terapisti ile arasındaki terapötik ilişkiyi karıştırması anlamındadır. Bu nedenle terapide amaçlanan değişime karşı veya iletişime karşı bir direnç geliştirebilir. Örneğin uzun yıllardır evlenmek istediği halde evlenemediği için terapiye başvuran danışan Ahmet’i düşünelim. Danışan, terapi sırasında evli olduğunu anladığı ya da böyle tahmin ettiği kadın terapistine karşı; kendisiyle ilgili ‘‘Kesin bir eksiği var da evlenememiş’’ diyeceği düşüncesi ve utangaç, çekingen hislerle transferans geliştirir. Oturumlarda; aslında terapiye başvurma sebebi olan bekarlığından bunu olağan bir mesele gryrmş gibi bahseder. Danışanın evliliğe bakış açısı terapide ele alınmalıyken transferans nedeniyle meseleden uzaklaşılmış olur ancak keşfedilirse danışanın zihnindeki

“Mutlaka evlenmeliyim, çevre benden bunu bekliyor, artık bu yaşıma geldiğime göre çevreye uymalıyım” yargılarını; şu ana kadarki ilişkilerinde de bu yargılarla hareket ederek partnerini çevrenin onaylayacağı gibi biri oluşuna göre seçip ilişki sırasında gerçek bir yakınlık kuramayışı fark edilip çalışılır.

Üstün Dökmen’in “Başörtülü bir terapistle terapideyken komşu amca veya teyzeyle konuşuyor gibi olur” demesinden kastı; başörtülü bir tanıdıkla terapist arasında transferans yapma ihtimali. Bu, mümkün olmayan bir durum değil ancak birincisi; transferansa sadece terapistin başında ne olup olmadığı değil, ses tonu, olumlu bir geribildirimi, sesini kullanışı, saçlarının rengi, çalışan bir kadın olması, sesi tok bir erkek olması, kısa boylu veya çok zayıf olması, bakışları... sebep olabilir. Benzer durumun karşıtı, yani terapistin danışanına karşı transferans geliştirmesi de mümkündür. İkincisi; transferans terapide asla olmaması gereken bir şey değildir. Terapi esnasında keşfedilen transferans ve direnç; yeni kapılara ve daha doğru yollara götürebilir. Terapide belki zaman kazanmayı, belki de etrafında dolaşılan ama ulaşılamayan bir alana girilmesini sağlar. O yüzden terapinin bir parçası transferans, karşıt transferans ve direnci açık yüreklilikle anlamlandırabilmektir.

Ve insanın nötr olması gerçekçi değildir. Çünkü psikolojik destek almak isteyen herhangi bir kişinin, hangi insani özelliği nasıl anlamlandıracağına bir sınırı yoktur. Elbette bunun bir sınırı yok diye sahip olunulan görüşlere ilişkin öğelerle donatılmış bir terapi odası sağlıklı olmaz. Terapi odasının amacı bellidir. Dolayısıyla abartılı süsler, herhangi bir görüşe ait unsurlar bulunmamalıdır ancak bu terapistin kendini törpüleyip bir kalıba sokması anlamına gelmez. Bu, terapinin doğasına da aykırıdır.

Argümanlardan ikincisi olan “başörtülü terapistin empati yapamayacağı” ise su götürmez biçimde önyargıdır. İnsanların yalnızca düşündüklerini veya bir gruba dahil olduklarını varsaydıklarımız üzerinden, o insana ait beyanlarda bulunmak önyargının dile gelip ayrımcılığa dönüşmüş halidir. Sokakta, sosyal medyada başörtülü olmak veya olmamak üzerinden siyasi parti, siyasi görüş, sendika, izlenen televizyon kanalı veya sevilip sevilmeyen yazarlara dair varsayımlar görürüz, bunlar rahatsız edicidir ancak bunlardan farkı olmayan ve belki de bu varsayımlarla temellendirilmiş “Başörtülü kadınlar terapist olamaz” yargısını bir terapistten,

mesleği itibariyle kendini önyargıları açısından sorgulayıp değişebilmesi, insanları önce tanımayı bir yaklaşım olarak benimsemesi beklenen birinden duymak benim için umut kırıcı. Tek başına başörtü meselesi için de değil. Yani yüzeysel biçimde bilinen ya da tahmin edilen bir özelliğe sahip insanlar için “Terapi yapamazlar” deyivermek uzak gelmiyor. Örneğin engelli, roman/çingene, LGBT+ olduğunu bildiklerimiz de terapi yapamaz mı?

Meselenin cinsiyet ayrımcılığına açılan bir yönü de var. Başörtülü kadınları konuşuyoruz. Başörtü meselesinin konuşulduğu pek çok yerde olduğu gibi erkekler yok... Hangi erkekler terapist olamaz?.. İşte aslında sadece görünenden yola çıkarak ahkam kesmenin bir sonucu da bu. Başörtü takan veya takmayan kadınlar var ama erkekler başörtü takmıyor. Bu durumda hangi erkekler empati kurabilir, hangi erkekler kuramaz? Buna verilecek makul bir cevap; ötekine saygılı, kendi gerçekliği dışında da bir dünya olduğunu bilen erkekler. O zaman bu cevap kadınlar için neden geçerli olmasın veya aslında her cinsiyet kimliği için geçerli olmasın?

Umarım olur. Ben bu cevabın herkes için geçerli olmayan kör terapistler yönünü de düşünüyorum. Çünkü empatiyi salt başörtüye indiren yaklaşım, yakın terapötik ilişkiyi de yalnızca göz göze bakabilmeye indiriyor. Bunu yine alanın saygın insanları yapabiliyor. Çünkü “normal” diye kabul görenlerin sözü bilimde de geçiyor. O yüzden kadın anatomisi, “normal” denen anatominin içinde zoru zoruna yer buluyor. O yüzden yakından terapötik ilişkinin temelleri için göz göze bakış dışındaki duyular öne çıkmıyor. Oysa herkes öğrenmeli ki hiçbir yer sadece “ben”den ibaret değil. Terapide ne göz göze bakmak olmazsa olmaz ne de başörtülü olmak ille transferansa yol açar, ille empati yeteneğini alıp götürür.

Böyle önyargılarla, gücü yettiğinde etkide bulunmaya çalışılanlarla bir kültürün parçası, yeniden ve yeniden üreticisi olunur. Başörtülü bir kadına “empatik olamama” etiketini vermek, bunu sahip olunan statünün etkisiyle daha güçlü yayabilmek; var olan önyargıları pekiştirir. Bu önyargılar benimsedikçe “İş yapamaz, empatik olamaz” minvalinde yargılar daha da kalıplaşır. Bunların dönüştüğü ayrımcılığın sonucu ise, başörtülü kadınlara yüklenen “iş yapamazlığı, empatik olamayışı” yaymaya sebep olabilir. Ben bunu engellilik meselesiyle yakın ilişkide görüyorum. Bugün başörtülü kadınların iş yapıp yapamayacağına dair beyanların engelliliği kapsamaması için yeni bir tavra ihtiyaç olmayışı bir yana; sürekli maruz kaldığımız “Engelliler şu/bu işleri yapamaz” yargısı da içselleştirildikçe günlük pratiklere yansıyan bir konumda. Örneğin bazı uzmanlar çıkıp kendi uzmanlık alanlarında engellilerin iyi olamayacağını, bu işi yapmamaları gerektiğini söylerse; o alanda yetenekli ve ilgili engelliler uzaklaşır, eğitim

tercihleri bu yönde değişir, alanda profesyonelce var olmaya çalışan engellilere ise güven duyulmaz. Döngü statüsünden beslenen muktedirlerin tarafına döner durur.

Farklılıklarımıza Ezdirilen Duygularımız

Nuri Turhan

turhan.nuri1977@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

Merhabalar sevgili EEEH Dergi okuyucuları. Bu ay sizlerle yeti farklılığı olan bizleri derinden etkileyen bir konuyu paylaşmak dileğindedim. Farklılıklarımıza ezdirilen duygularımız..

Ne çok yazacağımız, konuşacağımız, hatta isyan edeceğimiz bir alan değil mi Sevgili okuyucu? Düşünün, yeti farklılığımızı etiket olarak kullanıp bizleri baskılamaya çalışan, hiçbir temeli olmaksızın kafasında oluşan modele bizi uydurmaya çalışan bir topluluğa karşı verdiğimiz var olma mücadelesi, eşit şartlarda eğitim alma mücadelesi var ve bütün bu mücadelelerden başarıyla çıkıyoruz. Yani öğretmenlik, avukatlık ve daha birçok mesleki eğitimi başarıyla tamamlıyorsunuz. Ancak gelin görün ki kendisini “normal” olarak adlandıran topluluk, sizin yeti farkınızı etiket yapıp yaşamın her alanında size yapıştırıyor. Birey olma hakkınızı, yurttaş olma hakkınızı, sırf yeti farklılığınızdan dolayı engelliyor. Sonra da size “engelli kardeşlerimiz“ etiketiyle vicdan ağzı muamelesi yapıyor. Bununla da yetinmiyor, olur ya aşık oldunuz; bir kız arkadaşınız ya da erkek arkadaşınız var, evlenme hayalleri kuruyorsunuz. Tam da burada bu “normal” çoğunluk devreye giriyor. Sekle, fiziki görünümüne bakmadan, insani değerlerine, özüne bakıp ortak bir yaşam kurmaya çalışan insana olmadık baskılar yapıyor. Yani siz yeti farklılığına sahipseniz, “normal” çoğunluğun yaşam alanının dışındaysanız, “engelli kardeşleri” oluyorsunuz. Ancak kazara “Hepimiz farklılıklarımızla, fiziki özelliklerimizle, bu güzel ülkede eşit haklara, hükümlülüklerle sahip insanlarız. Gelin, aynı yaşamın içinde birlikte yer alalım. Aşkı, sevdayı, bizi insan yapan o güzel duyguları hiçbir farklılık gözetmeden insanca, canlıca, ortaklaşa yaşayalım” dediğiniz an bu “normal” çoğunluk ellerinde size dair oluşturdukları etiketlerini yapıştırmaya başlıyorlar.

Kör, topal, sakat, özürlü, engelli, ağma, tekerlekli sandalyeye mahkum ve bu “normal” çoğunluk benzer birçok etiketle sizi kendi yaşam alanının dışına atmaya çalışıyor. “Engelli köyleri, engelli yaşam merkezleri” adı altında ayrımcılığı teşvik edici yapılar oluşturuyor.

Özetle, doğuştan ya da sonradan edindiğiniz fiziki farklılıklarınızla “normaller” sınıfının yaşam alanı dışındaysanız, “engelli kardeşi, vicdan ağzı, sevap aracı, cennet tapusu, engeline rağmen bir kahraman” oluyorsunuz. Ancak “ortak yaşam, eşit haklar” dediğinizde, yukarıda saydığım etiketler devreye giriyor. Ve biz yeti farklılığı olan bireylerin fizyolojik, psikolojik ve duygusal gereksinimleri beslenemiyor. Bu durum yeti farklılığı olan bireylerin toplumsal yaşama ve bireyin kendi yaşamına duygularıyla fizyolojik farklılıklarının çatışması şeklinde yansıyor ve bireyler bu durumdan çoğunlukla yaralanarak çıkıyorlar. Sağlıklı bir eş, sağlıklı bir anne, sağlıklı bir baba olma yolunda yeti farklılığı olmayan bireylerden mesafelerce geriden toplumsal yaşama erişmeye çalışıyorlar.

Yazıma son verirken benim bu “normal” çoğunluktan ricam; gelin, zihninizde geleneksel algının oluşturduğu etiketleri bir tarafa bırakın. Ortak yaşamın bizleri insan yapan değerlerin farklılıklarımızla gelişebileceğini, empatinin ve duygudaşlığın, birçok geleneksel önyargının üstesinden geleceğini fark edin. Yaşamın hepimiz açısından nasıl keyifli hale geldiğini sizler de duyumsayacaksınız. Farklılıklarımızın duygularımızı gölgelemediği günlere erişmek umuduyla. Sevgiyle kalın.

Susuz Yaz'a Yeni Bir Merhaba!

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

Çeşitli vesilelerle adını birkaç kez duyup hayli merak ettiğim bir filmin betimlemesi üzerine yazacağım bu ay. Filmin adı, “Susuz Yaz.” Sinema tarihimiz için oldukça önemli olduğu halde daha önce televizyonda hiç rastlamadığım bir film. “Acaba izledim de ben mi bilmiyorum” diye de düşündüm doğrusu. Şöyle ki benim jenerasyonum bilir. Bizler çoğu filmi başladıktan bir süre sonra yakalar ve adını bilmeyiz. Hele biz körler evde yalnız TV seyrediyorsak, başından da yakalacak asla öğrenemeyiz ekranda oynayan filmin adını veya diğer özelliklerini. Üstelik bu film çekildiği sıralarda sesli betimlemenin s'sinin yarısı bile yoktu. “Şimdi var da ne oluyor?” dediniz değil mi? Haklısınız! İzleyiciyle buluşan pek çok filmin betimlemesi şirketlerce angarya görülüyor çünkü.

Susuz Yaz, Türk Sineması'nın uluslararası alanda ödül kazanan ilk filmi olması sebebiyle çok önemli bir film. Bir de politik taşlamalar içeren ender filmlerimizden biri. Bundan başka Hülya Koçyiğit'in rol aldığı ilk film. Erol Taş'ın da başrol oynadığı ilk film olması özelliğini taşıyor.

1963 çekimi siyah beyaz film; dram, romantik şeklinde kategorilendiriliyor. Necati Cumalı'nın aynı adlı hikayesinden Metin Erksan ile Kemal İnci tarafından senaryolaştırılmış filmin yönetmeni yine Metin Erksan. Yapımcılar ise Ulvi Doğan ve Metin Erksan. Müzikler Manos Hacidakis ile Ahmet Yamacı tarafından hazırlanmış. Oyuncular Erol Taş, Hülya Koçyiğit, Ulvi Doğan, Hakkı Haktan, Yavuz Yalınkılınç, Alaettin Altıok, Zeki Tüney, Ercan Yazgan... Film İMDB'de 7.9; Beyaz Perde'de 4.2 puan almış.

Ana fikri “susuzluk ve kadınsızlık” olan film, Necati Cumalı'nın avukatlık yaptığı yıllarda anladığım kadarıyla o bölgede yaşanmış bir olaydan esinlenerek kaleme aldığı psikolojik ve toplumsal hikayesine dayanıyor. Hırs ve açgözlülüğün işlendiği evrensel bir öykü. Yine hikayenin geçtiği yer olan İzmir'in Urla ilçesi Bademler Köyü'nde dokuz ayda çekilmiş.

Osman, arazisinde çıkan su kaynağını kardeşiyle birlikte genişlettikleri topraklarını sulamak üzere tek başına kullanmak ister. Köylülerin de suya ihtiyacı vardır ve karşı çıkarlar. Osman'ın kardeşi Hasan, içten içe durumu kabullenemese de gelenek gereği ağabeyine karşı çıkamaz ve onun yanında yer alır. Kavga hem yasal hem de yasa dışı yolla devam eder durur. Olay örgüsü sürerken çıkan bir çatışmada Osman, köylülerden birini vurur. Suçu üstüne alması için Hasan'ı ikna eder. Hasan hapisteyken de bu sefer Hasan'ın sevdiği ve eşi Bahar'a göz koyar.

Film ile ilgili bilgi araştırırken pek çok sitede birçok şey okudum. En geniş kapsamlı verilere ise Wikipedia'da ulaştım. Bunlardan biri de filmin çekildiği yıl Türkiye'de sansür engeline takıldığı ve bu nedenle gösterime giremediği oldu. 1964 Haziran'ında filmin yapımcılarından biri ve başrol oyuncusu olan Ulvi Doğan, arabasının bagajında filmi yurt dışına kaçırmış. Çeşitli nedenlerle sürtüştüğü yönetmen Metin Erksan'ın adının yerine uyduruk bir isim yazılmış ve film Berlin Film Festivali'nde yarışmaya katılmış. Bu festivalin büyük ödülü Altın Ayı'yı kazanmış.

Susuz Yaz Avrupa'da büyük beğeni kazanınca, devlet filme itibarını iade kararı vermiş. Ancak film geri gelmemiş. Hatta Hülya Koçyiğit'e çok benzeyen bir figüranın kullanıldığı birkaç erotik sahne filme eklenerek "Kardeşimin Karısına Sahip Oldum" adıyla daha çok erotik filmler gösteren sinemalarda sergilenmiş.

Susuz Yaz kazandığı Altın Ayı dışında; 1964 yılında Acapulco Film Festivali'nde (Meksika), Altın Maya Ödülü'nü de kazanmış. Bunun yanı sıra yanlış anlamadıysam yine aynı yıl Hülya Koçyiğit, Türk Kadınlar Birliği tarafından yılın kadın sanatçısı seçilmiş. Metin Erksan, Venedik Film Festivali Merito Biennale'nin özel ödülünü almış. Ayrıca film, 1964 Film, 37. Akademi Ödülleri'nde Türkiye'nin yabancı dilde en iyi film dalında Oscar adayı olarak seçilmiş. Bundan başka 2004'de Karlovy Vary Film Festivali'nde izleyiciyle buluşmuş.

Bu önemli yapıt, 2008 yılında Cineteca di Bologna/L'Immagine Ritrovata Laboratuvarı tarafından Film Vakfı'nın Dünya Sinema Projesi, Ulvi Doğan ve Fatih Akım ile birlikte restore edilmiş. Friedrich Wilhelm Murnau Stiftung tarafından sağlanan ek unsurlar; Armani, Cariter, Qatar Airways ve Qatar Museum Authority tarafından finanse edilen restorasyondur. Bu versiyonu 2008'de, 61. Cannes Film Festivali'nin "klasik filmler" bölümünde gösterilmiş.

Festivalin “Un Certain Regard” isimli bölümünün jüri başkanlığını Fatih Akın yapmış. Gösterime filmin başrol oyuncusu Hülya Koçyiğit ve yapımcısı Ulvi Doğan da katılmış. Bundan başka Susuz Yaz, 2019'da São Paulo Film Festivali; 2008'de de BFI Londra Film Festivali'nde gösterime çıkmış.

Okuduklarımdan anladığım, ki dilerim yanlış bir bilgi akışı yoktur aralarında, bir restorasyonun da 2013 yılında olduğu. Şöyle ki Film, Martin Scorsese'nin Dünya Sineması Projesi No. 1 kapsamında 2013 yılında Criterion Collection tarafından restore edilerek DVD olarak tekrar yayınlanmış. Film, Criterion'un arşivindeki iki Türk filminden biriymiş. Araştırma yaparken bu projeye dair Mubi.com sitesinin yönlendirdiği birkaç makale de okudum. Yazımın sonunda sizlerle bağlantılardan bazılarını paylaşacağım. Bunlardan Avclub.com sitesinde uluslararası izleyiciler arasında film, B seviyesinde değerlendirilmiş.

Benim izlediğim hangi kopyasındandı bilmiyorum ama ilk izlenimim, o yılların teknolojisine göre ses kalitesinin ne kadar iyi olduğuydu. Meğerse restore görmüş film. Çok da iyi olmuş. Esas konumuza geçmeden sizlerle paylaşmak istediğim bir şey daha var. Biz körler için sesler çok önemli biliyorsunuz. Öyle ki oyuncuların rollerini canlandırma yeteneklerini dahi seslere göre değerlendiririm ben. Wikipedia sayfasını okurken oyuncuları kimlerin seslendirdiğini duyunca çok mutlu oldum. Sizlerle de paylaşmak istiyorum. Bahar rolündeki Hülya Koçyiğit'i Alev Koral; Hasan rolündeki Ulvi Doğan'ı, Sadettin Erbil; Osman'ı canlandıran Erol Taş'ı, Sami Ayanoglu; Köylü Veli Sarı rolündeki Hakkı Haktan'ı ise Mümtaz Ener seslendirmiş. Bana göre Ege şivesini en güzel bu sonuncu yani Veli Sarı'yı seslendiren seslendirmen vermiş.

Susuz Yaz'ın betimleme değerlendirmesine gelince; tabii ki önce betimleme emekçilerini sayacağım. Ancak bu konuda şöyle bir karışıklık var. Ben betimlemeye kavuşan pek çok filmin adını Betimleme Tartışmaları adlı Google grubundan öğreniyorum. Dikkatimi çeken filmlerin tanıtımlarını saklıyorum. GETEM'den mp3 formatlarını indirirken de bir de oradaki bilgileri inceliyorum. Bu filmin tanıtımlarında SEBEDER ile GETEM sitesi ve grup iletileri arasında tutarsızlıklar var ne yazık ki.

Ortak olanlar betimleme metin yazarının Hülya Gülay Ogelman; altyazı çevirmeninin Nuray Ünal olduğu. Bununla birlikte ses montajda Nisa Namazova ve teknik destekte Dağ Prodüksiyon ile Yeni Gökdelen Tercüme isimleri de ortak.

Seslendirmen, GETEM ve grup tanıtımlarında Ayşegül Kalkan olarak görünüyor. Oysa SEBEDER sitesinde ve filmin sonunda Ünsal Coşar adını duyuyoruz ki doğrusu da bu. İşaret dili çevirmeni SEBEDER ve film sonu tanıtımlarında Müjde Kolçak, GETEM'de ise Müjde Gürbüz olarak görünüyor. Son kontrollerde Fulya Akbaba, Aynur Çelebi, Beliz Coşar adları her yerde ortak olmakla birlikte, Betimleme Tartışmaları grubu ile film sonu tanıtımında Samet Demirtaş adı da var. Anlayacağınız dörtlü handikaptan benim çıkarımlarım bunlar.

Kimileri, bazı filmler birkaç kez betimlendiğinden versiyonların karışmış olabileceğini düşünebilir. Benim de aklıma böyle bir ihtimal geldi. Baktım ancak filmin başka bir versiyonunu göremedim.

Betimlemeye dair eleştirilerime geçecek olursak; öncelikle söylemeliyim ki betimleme ufak tefek eksiklik ve hatalara nazaran genel itibarıyla çok tatmin edici. Yer, zaman, durum ve kahramanlara dair pek bir soru kalmıyor insanın kafasında. Dikkatimi çekenler ise aşağıda:

Filmin özellikle başrol oyuncularının göründükleri ilk karede kendi adlarının söylenmesi talebi bu filmde karşılık bulmuş. Bana göre çok da güzel olmuş. Seyre başladığımda büyük bir boşluğun dolduğunu hissettim içimde.

Filmin ilk sahnesinde bıyıklı adam Erol Taş, eşeğin üzerinde köyün dar sokaklarında ilerlemektedir. "Bir dal parçasıyla ara ara bindiği eşeğin arkasına dokunuyor" diyor betimlemede. "Dokunuyor" mu denmeli yoksa "vuruyor" mu? Çünkü bilindiği üzere Erol Taş genelde kötü rollerdedir. Zira Susuz Yaz'da da canlandırdığı Osman karakteri gayet pislik bir adamdır. Zaten yukarıda verdiğim betimleme cümlesinin hemen öncesinde "bıyıklı adam" diye bahsedilen Osman'ın, çünkü henüz adının Osman olduğunu öğrenmedik, sert bakışlı olduğu söyleniyor. Öyle bir adam zannetmem ki ilerlesin diye eşeğe dalla dokunsun. Gayet sert vurur vallahi.

Bıyıklı adam, eşek üstünde köyün sokaklarında ilerlerken adama ve köye dair bilgiler alıyoruz betimlemeden. Üstelik kısa, öz, son derece güzel açıklamalar bunlar. Ancak betimlemeciden "mütevazı, sakin, kendi halinde bir köy" cümlesini duyduktan sonra, "Bıyıklı adam hafif yokuş bir sokağı tırmanarak ilerlemeye devam etti. Alçak evlerin gölgeleri sokaklara düşmüş. Bıyıklı adam, yaklaşık bir insan boyuna sahip genişlikte olan sokakta yoluna devam etti" söylemlerini duyuyoruz. Beni bu cümlelerdeki kip karmaşası tabiri caizse şok etti. SEBEDER betimlemelerinde hemen hemen hiç duymadığımız şeyler bunlar. Şöyle ki biz herhangi bir izleyici gibi filmin seyrinde sahnelere tanıklık ediyoruz. Sonradan başka birinden dinlemiyoruz ki. Yani her iki cümledeki yüklem, "etti" yerine "ediyor" olmalıydı bana göre. Film biraz ilerlediğinde dikkat ederseniz, aynı karmaşayı birkaç kez daha duyacaksınız. Fakat dikkat çeken başka bir durum da şu: Bu kip, "etti" derken kulağa batıyor ama "geldi" derken batmıyor. Dilin kullanım alışkanlıklarıyla ilgili sanırım bu.

"Hasan onu izledi" cümlesinde de benzer karmaşa var. Çünkü "Hasan izledi" derken olmuş bitmiş bir şey anlatılmıyor. O an ekranda süren bir eylem anlatılıyor.

"İrice bir kurbağa, çorak toprakların üzerinde yürüyor" cümlesi de dinlerken bir an komik geldi bana. Ne bileyim "Kurbağa yürür" demeyiz ki. Kurbağa zıplayarak ilerlemez mi?

Osman ile Bahar'ın Hasan'a ilk ziyaretlerinden sonra dönüşte otobüsten inmişlerdir. Betimlemeden öğrendiğimiz; "Seferihisar, İzmir, Urla yazan üç tabela olduğu ve otobüsten inenler in Bademler yazılı tabelanın gösterdiği tarafa doğru yola devam ettiği" Hemen sonrasında filmin kadınlar arasındaki bir repliği duyuluyor. Bahar'a bir kadın Osman'ı evlendirmesini falan söylüyor. Ancak bu konuşmalar nerede geçiyor? Tabelanın orada dolmuş beklerken mi, dolmuşta mı, yoksa başka bir yerde mi?

Sonrasında "evde" denilip Osman ile Bahar'ın evdeki bir sahnesine geçiliyor.

Filmin son sahnelerinden birinde, "Dudakları aralık olan Osman, suyolunda gidiyor. Osman, eğimli kanaldan tarlalara doğru ilerledi" deniyor. Oysa "ilerledi" değil "sürükleniyor" olmalı.

Çünkü Osman artık ölü. Kendi başına hareket kabiliyeti yok. Dış bir gücün etkisiyle yer değiştirebilir. İzlemek ise kişinin kendi başına yapabileceği bir eylemdir.

Yaklaşık altmış yıl öncesinin toplumsal gerçekliğini tüm yalınlığıyla ortaya seren böyle güzel ve önemli bir yapıtı en ince ayrıntısına kadar özümseyebilmek çok müthiş bir duygu. Emeği geçen herkese sonsuz teşekkürler.

[Wikipedia sayfasını ziyaret için tıklayınız:](#)

[Martin Scorsese'nin Dünya Sineması Projesi düzensiz ama aydınlatıcı. \(Mike D'Angelo\):](#)

[Kuru Yaz: Doğa Kanunları. \(Bilge Eberi\):](#)

[Martin Scorsese'nin Dünya Sineması Projesi. \(Steve Erickson](#)

[Blu-ray İncelemesi: Martin Scorsese'nin Criterion Collection'daki Dünya Sineması Projesi.](#)

[\(JORDAN CRONK\):](#)

[Martin Scorsese'nin Dünya Sineması Projesi Hit Kriter: Dünyada Yeni Bir Objektif. \(Peter](#)

[Labuza\): Dünya Sineması Projesi: Vizyonun Kalıcılığı – 'Kuru Yaz' ve 'Sınır Yasası \(JEREMY CARR\):](#)

Yine Yeniden Yüz Yüze Festival

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

Herkese merhabalar, Ekim ayına yaklaştığımız şu günlerde festival coşkusu dergimizin sayfalarından biraz fısıldamak çok iyi olur değil mi?

Bazı etkinlikler vardır, “İçinde ben olmadan asla” diyeceğimiz. İşte Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali tam da benim için öyle diyebileceğim bir etkinlik. Hazırlıkların en başından beri içinde yer alıp o gün gelip çıktığında, bir sonraki yılın hayalini kurarım ben hep. O coşkunun, heyecanın ve mutluluğun benim için tarifi çok güç.

İki yıldır festivalimizi online olarak sizlerle buluşturduk. Bu sene artık festivali yüz yüze yapmak için sıvadık kolları tüm ekiple. Çalışmalarımıza öncelikle bir komite kurarak başladık. Bizim festival komitelerinin ilk toplantısı çok eğlenceli geçer. Bir sürü fikir kafamızda uçmaya başlar ilk günden. O an atış serbesttir. İlk olarak festivalin yüz yüze mi yoksa yine online olarak mı yapılacağına karar vermemiz gerekiyordu. Online festivallerin de tadı bir başkaydı ama biz artık şartlar da elverdiği sürece festivali yüz yüze yapmak istiyorduk. Tüm hazırlıklarımızı yüz yüze bir festival yapacak şekilde planladık. Benim için yüz yüze yapılan festivallerin enerjisi bir başka oluyor. Alanda insanlarla bir arada bulunmak, stantları gezmek, her gezdiğim stantta istediğim her şeyi dokunarak deneyimleyebilmek çok kıymetli. Online etkinliklerin hiç şüphesiz artıları daha fazla. Farklı şehirlerden festivale gelemeyen kişilerle tanışma şansı bulduk. Yurtdışından konuklarımızı online sayesinde ağırlama fırsatımız oldu. Planlamalarımızı yaparken festivalin bu yıl da online ayağının olması gerektiğinin farkındaydık. Stantlarımızdan da canlı yayınlar yapmaya devam edeceğiz. Bunları da aramızda konuştuktan sonra Bu yılki festival tamamını belirlemeye döndük. Her yıl festivalimiz için bir tema belirleyip Bir afiş hazırlatırız. Bu sene festivalimizin temasını “Fark eder” olarak belirledik. Temadan sonra festivalimizi yapacağımız yeri bulmak için hazırlıklara hız kesmeden devam ederiz. Bu sene yer bulma konusunda biraz zorlanmış olsak da onu da halletmiş olduk Bolu’dan kalkıp gelen Elifçiğimin sayesinde.

9. Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali’ni bu sene İstanbul Üniversitesi’nde yapacağımızı sosyal medya hesaplarımızdan sizlere duyurmuştuk. Festivali yepyeni bir yerde yapacağımız için biz çok heyecanlıyız. Siz de ziyaretçi olarak geldiğinizde umarım bizimle aynı heyecanı yaşarsınız.

Bu sene festivalimizde önceki yıllarda açtığımız stantların yanı sıra farklı stantlar da yer alıyor. Stantlara dair ipuçları için sosyal medya hesaplarımızı ve sitemizi takipte kalmanızı öneririz. Küçük bir ipucu fısıldamam gerekirse, festivale çocuklarınızla gelmek istiyorsanız ama “Sıkılırsa” diye bir endişeniz varsa hemen kafanızdan silin gitsin. Siz festivali gezerken minikleriniz için de çok renkli etkinlikler olacak. Aman ha sakın kaçırmayın bu etkinlikleri.

Bu yıl da erişilebilirliği iliklerimize kadar hissedeceğimiz bir festival bizleri bekliyor. Gündüz stantlarımızla, akşam söyleşilerimizle geçireceğimiz dolu dolu üç gün bizleri bekliyor.

Festivalde yine kek yapmak için şimdiden çok heyecanlıyım. Kek yapmayı çok severim ama festivalde, o son günün akşamında yaptığım kek, benim için hep çok özel olmuştur. Tüm stantlar toplanır ama bizim fırında kek hala pişmeye devam ettiği için başına toplanır, pişmesini bekleriz hep birlikte. O fırından çıkan sıcak kekın soğumasına bile fırsat olmadan bir anda bomboş kalır tepsi. Sonrasında erişilebilirlik sözümüzü daha bir coşkuyla haykırırız alandan hep beraber.

Sizler de heyecanımıza ortak olmak isterseniz alın bastonlarınızı, kapın çocuklarınızı, 21-22 Ekim tarihlerinde İstanbul Üniversitesi Rektörlük Binası’nın bahçesinde buluşalım hep birlikte festivalde.

Şubadap Çocuk Kimdir?

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 103, Eylül 2022

Merhaba sevgili dostlar, bu ay sizlere harika bir grup tanıtacağım. Çocuk, yetişkin herkesin zevkle dinlediği, her parçalarında ayrı bir mesaj veren ve müzikalitesi de çok güzel olan Şubadap Çocuk röportajı aşağıda, zevkli okumalar.

Sevgi: Öncelikle teklifimizi kabul ederek bizimle röportaj yaptığınız için çok teşekkür ederim. Şubadap Çocuk nasıl ortaya çıktı?

Şubadap Çocuk: İzmir'in çeşitli mahallelerinde yapılan müzik temelli çocuk çalışmaları Şubadap Çocuk fikrinin temelini oluşturuyor. Buralardaki demokratik kitle örgütleri ve okullar bünyesinde yaptığımız müzik çalışmalarında özellikle repertuarın eski ve yetersiz olması dikkatimizi çekmişti. Eski şarkılar çocukların şimdiki yaşamlarında var olan ihtiyaçları karşılamaktan çok uzaktı. Bu sebeple şarkılar yazmaya ve çocukların süzgecinden geçirmeye başladık.

Sevgi: Gruptakilerin isimlerini albüm açıklamalarında göremiyoruz, neden?

Şubadap Çocuk: Aslında bu ilkesel bir tutum. Yeniden anonimleşme ismiyle çağırdığımız bir çabamız var. Bizim gibi kolektif çalışma yapan ekiplerde salt kişilerin öne çıkmasını özel olarak engellemeye çalışıyoruz. Mevcut düzen bunun üzerine kurulu yani kişi kültü üzerine, kariyerizm üzerine. Bizce kolektif bir çalışma yapmanın tek koşulu kariyerizm ile hesaplaşmak. Bu sebeple kişi kişi anmak yerine kolektif çalışmamızın ismini öne çıkarmayı yeterli buluyoruz.

İkinci bir açıdan da aslında ürettiğimiz her şey; şarkılar, videolar, kitaplar, dokümanlar, hepsi kolektif bir çalışmanın ürünü ve de bu kolektif çalışmada çok sayıda kişinin emeği var. Örneğin bir albüm yapılırken müzisyenlerden sinemacılara, ebeveynlerden çocuklara kadar çok farklı insanlar epeyce emek veriyorlar. Kimi albüm kapağı için çizim yapıyor, kimi bir şarkıda kısa bir

keman partisyonu alıyor, kimi çocuklara ses çalışması yaptırıyor, kimi çocuğunu çalışmaya getirip götürüyor. Bu emeklerin bizim için bir farkı yok. Hepsi bu çalışmayı var eden şeyler. Onun için şarkılarımız gökyüzü gibi, hepimizin ya da hiç kimsenin.

Sevgi: şarkıları çocuklar söylüyor. Kim bu çocuklar?

şbadap ocuk: şimdiye kadar çok farklı yerlerde tanıştığımız, birlikte çalışmalar yaptığımız çocuklar albümlerde şarkıları seslendirdi. Bu macerada hiçbir zaman yetenek seçmesi yapmadık. Çalışmaların en başından sonuna kadar çocuklara tek bir kıstastan bahsettik; emek. Bunu veren herkesin sesinin albümde olmasına dikkat ettik. Elbette ocuklar albümde seslerinin duyulma miktarı üzerinden bir yarışa girmemeleri gerektiğini bilecek kadar kolektif bir kültüre ulaştıkları için işimiz biraz daha kolay oldu.

Sevgi: şarkılarınızdaki konular nasıl belirlenir? Sözler nasıl yazılır?

şbadap ocuk: Bizim şarkı yolumuz iki hattın birleşiminden oluşuyor. Çocukların özel ihtiyaçları ile toplumun ihtiyaçlarının birleşimi. Bu sebeple şarkılara karar vermeden önce çeşitli yöntemlerle çocuklar, bakım verenler, öğretmenler ve çocuklarla yakın ilişkisi bulunan diğer meslek gruplarındaki tanıdıklardan fikirleri topluyoruz. Bu fikirler bize hangi konulara eğileceğimizi gösteriyor. Ardından bu konularda kolektifimizin ortak fikrini ve de söylemini tartışıp netleştiriyoruz. Sonra da bu söylemin çocuklara ve şarkı formuna tercümesini yaratmak için uydurmaya başlıyoruz :)

Sevgi: Söylediğiniz şarkıların dinleyici çocuklar üzerinde nasıl etkiler bıraktığını gözlemliyorsunuz?

şbadap ocuk: Konserlerde ilk göze çarpan etki, eğleniyor olmaları. Biraz daha dikkatli takip edince, özellikle “Fasa Fiso, zgrlk, Serçe, Zorba, Makine ocuk” gibi şarkıların onların gündelik hayatlarında da kullandıkları birer materyale dönüştüğünü gözlemliyoruz. Ayrıca şarkılar, sınıflarda ğretmen rehberliğinde tartışılıp konuları üzerine farklı disiplinlerde

etkinlikler yapıldıkça, çocuklarda düşünüş biçimi ve davranış değişiklikleri rahatça gözlemlenebilir hale geliyor.

Sevgi: Engelli yani yeti farkı olan bireyler hakkında neler düşünüyorsunuz?

Şubadap Çocuk: Toplumda herkesin çeşitli konularda yeti farkı var. Öncelikle bu sebeple engellileri de toplumun özel gereksinimleri olan bir parçası olarak görüyoruz. Bir yandan da mevcut sistem bir çeşit “mükemmellik” görüngüsü üzerine inşa edilmiş gibi bir illüzyon yarattığı için engellilerin sistemin dışına doğru itilmeye çalışıldığını görüyoruz. Kent tasarımıından konser salonu imkanlarına, eğitimdeki erişim meselesinden ulaşımaya kadar pek çok alanda yok sayıldığına şahit oluyoruz.

Sevgi: Sizce toplumdaki önyargıları ortadan kaldırmanın ve yanlış davranışları düzeltmenin en iyi yöntemi nedir?

Şubadap Çocuk: Elbette kendini müzik yoluyla ifade eden bir gruptan beklenen cevap, “müzik” olacaktır. Ve elbette müziğin gücü tartışılmaz. Toplumda inşa edilen önyargıları, ırkçılığı, türçülüğü, bireyciliği müzik yoluyla düzeltme yoluna girebilirsiniz. Bu belli bir oranda karşılık da bulacaktır ama asıl sorun toplumsal sistem sorunudur. Önyargıları kaldırmanın yegane yolu da önyargıların geçersiz olduğu bir dünya kurmaktır.

Sevgi: Yeti farkı olan bir yakınınız ya da arkadaşınız var mı? Varsa onunla vakit geçirirken neler hissediyorsunuz? Nasıl davranmanız gerektiğini düşünüyorsunuz?

Şubadap Çocuk: Evet, kör bir arkadaşımız var. Onun engelini nasıl tanımlamamız gerektiği konusunda bile endişeyle başladık iletişime. Hatta “engelli” mi demek gerekir, “özel gereksinimli” mi, yoksa “kör” mü demek doğru? Arkadaşımız bizi rahatlattı. Önemli olanın bunlar olmadığını, arkadaşça bir iletişimin bu kelimelerden çok üstün olduğunu bize öğretti. Hatta bir gün ilginç bir şey yaşadık. Arkadaşımız sokaklarda bizim yardımımızla yürüyor ama oturduğu apartmana girdikten sonra her şey çok rahat onun için. Birlikte evine girdik. Ve elektrik kesildi. Biz kilitlendik, hareket edemiyoruz, zorlanıyoruz, o ise çok rahat. Rollerini değiştirmiş

olduk; o bize tarif ediyor, biz ona göre yürüyoruz evde... Bu anımızı da somutlaştırmak için paylaşmak istedik.